

Nr 12.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med hemställan om godkännande av kungörelsen den 8 september 1939 om tillämpning vid förstärkt försvarsberedskap och mobilisering av förordningen den 12 juni 1931 (nr 257) om understöd i vissa fall åt värnpliktigs hustru och barn (familjeunderstöd), m. m.; given Stockholms slott den 8 september 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet för denna dag, föreslå riksdagen att för sin del godkänna Kungl. Maj:ts härvid fogade, denna dag utfärdade kungörelse om tillämpning vid förstärkt försvarsberedskap och mobilisering av förordningen den 12 juni 1931 (nr 257) om understöd i vissa fall åt värnpliktigs hustru och barn (familjeunderstöd), m. m.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Kungörelse

om tillämpning vid förstärkt försvarsberedskap och mobilisering av förordningen den 12 juni 1931 (nr 257) om understöd i vissa fall åt värnpliktigs hustru och barn (familjeunderstöd), m. m.;

Härigenom förordnas, att förordningen den 12 juni 1931 om understöd i vissa fall åt värnpliktigs hustru och barn (familjeunderstöd) skall tillsvidare gälla jämväl i fråga om sådana värnpliktiga, vilka vid förstärkt försvarsberedskap och mobilisering inkallas till tjänstgöring jämlikt § 27 mom. 2 a, § 28 mom. 1 eller § 36 mom. 2 värnpliktslagen, dock med iakttagande av följande bestämmelser:

1. Stadgandet i 1 § andra stycket förordningen den 12 juni 1931 skall icke tillämpas i fråga om värnpliktig, som här avses.

2. I fråga om sådan värnpliktig skola i stället för bestämmelserna i 2 § första och tredje styckena förordningen den 12 juni 1931 gälla följande:

Understödet utgår med följande belopp för varje tjänstgöringsdag, in- och utryckningsdagarna inberäknade, nämligen

till arbetsför hustru	1: — kr.
» » » och ett barn under 16 år	2: 25 »
» » » » två eller flera barn under 16 år	3: — »
» mindre arbetsför hustru	2: — »
» » » » och ett barn under 16 år	2: 75 »
» » » » och två eller flera barn under 16 år ...	3: 50 »
» ett barn, om fadern är änkring eller fränsild	2: 25 »
» två eller flera barn, om fadern är änkring eller fränsild	3: — »

3. Har understöd enligt vad ovan sägs prövats skola utgå, skall, förutom nämnda understöd, utgå ett särskilt bostadsbidrag, som alltefter den ortsgrupp, dit den kommun hänföres, där den eller de understödsberättigades bostad är belägen, utgår med följande belopp för varje tjänstgöringsdag:

ortsgrupp 1	0: 75 kr.
» 2	1: 15 »
» 3	1: 50 »

I fråga om kommuns hänförande till ortsgrupp skall tillämpas den enligt lagen om folkpensionering verkställda indelningen.

4. Vad i 2 § sista stycket förordningen den 12 juni 1931 stadgas om nedläggning av familjeunderstödet i visst fall skall avse summan av understödet och bostadsbidraget.

5. Vad i 3 § förordningen den 12 juni 1931 stadgas skall icke äga tillämpning i fråga om värnpliktig, som här avses.

6. I fråga om villkoren för åtnjutande av understöd och bostadsbidrag enligt denna kungörelse skola i tillämpliga delar gälla bestämmelserna i

kungörelsen den 19 juni 1931 (nr 259) angående tillämpning av förordningen den 12 juni 1931, dock med iakttagande av följande:

a) Vid prövning av fråga, huruvida understöd skall utgå, må hänsyn tagas allenast till den värnpliktiges, hans hustrus och hans barns under 16 år inkomster under den tid tjänstgöringen pågår.

b) Understöd och bidrag utbetalas månadsvis i efterskott.

c) Vad i 8 § kungörelsen den 19 juni 1931 stadgas skall icke tillämpas å värnpliktig, som här avses.

d) De särskilda föreskrifter, som må erfordras för tillämpningen av denna kungörelse, utfärdas av vederbörande centrala förvaltningsmyndighet.

Denna kungörelse träder omedelbart i kraft och skall i fråga om värnpliktiga, vilka inkallats i anledning av den 1 september 1939 anbefalld förstärkt försvarsberedskap, äga tillämpning från och med inryckningsdagen.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 8 september 1939.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Efter gemensam beredning med cheferna för social- och finansdepartementen anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, fråga om utfärdandet av provisoriska bestämmelser angående familjebidrag åt vissa värnpliktiga samt anför:

Gällande bestämmelser om familjeunderstöd.

Enligt förordningen den 13 augusti 1914 (nr 134) om understöd i vissa fall åt sådan värnpliktigs familj, som fullgör tjänstgöring till rikets försvar, erhåller under den tid, värnpliktig är inkallad till *tjänstgöring för rikets försvar* eller efter fredstjänstgöringstidens slut kvarhållas för sådant ändamål, den värnpliktiges familj av statsmedel understöd med en krona för varje dag med tillägg av 25 öre om dagen för varje barn under 15 år, därest familjen för sitt uppehälle är i behov av sådant understöd. Under världskriget föreskrevs provisorisk förhöjning av dessa belopp. I en tillämpningskungörelse till nämnda förordning, utfärdad den 14 augusti 1914 (nr 138), stadgas, att pensionsstyrelsen och pensionsnämndernas ordförande handlägga frågor om familjeunderstöd.

I *fredstid* utgå familjeunderstöd enligt förordningen den 12 juni 1931 (nr 257) om understöd i vissa fall åt värnpliktigs hustru och barn (familjeunderstöd). Enligt 1 § i denna förordning kunna den värnpliktiges hustru och barn för tid, varunder värnpliktig fullgör honom åliggande tjänstgöring, erhålla familjeunderstöd. Såsom allmän regel gäller, att understödets utgående är beroende av att vid den prövning, som skall föregå beslut om understöds utbetalande, skall ha konstaterats, att understödet är nödvändigt för anförvanternas uppehälle under familjeförsörjarens tjänstetid. För understödets utgående har emellertid även uppställts det villkoret, att vid nämnda behovsprövning icke befunnits uppenbart, att behovet icke föranledes av värnpliktstjänstgöringen. Vad sistnämnda villkor beträffar är att märka, att vid 1939 års riksdag av herr Brädefors m. fl. väcktes en motion (II: 127), däri hemställdes, att sagda villkor måtte borttagas. Statsutskottet avstyrkte motionen under hänvisning till det sociala försvarsberedskapskommittén meddelade utredningsuppdraget. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

Av vid kungörelsen fogat formulär till ansökan om understöd framgår, att vid behovsprövningen hänsyn skall tagas till båda makarnas inkomst- och för-

mögenhetsförhållanden. Arbetsför hustru, som icke har barn, kan emellertid enligt förordningen icke komma i åtnjutande av understöd, även om behov därav skulle föreligga. Har hustrun däremot barn, kan understöd utgå även för det fall att hon är arbetsför och eventuellt själv skulle kunna förtjäna medel till sitt och barnens uppehälle; understöd utgår naturligen även i detta fall endast om behov därav konstaterats, och är till beloppet lägre än för ej arbetsför hustru.

Understödet utgår enligt 2 § med följande belopp för dag räknat:

till arbetsför hustru och ett barn	kronor	1: 35
» » » » två eller flera barn	»	1: 75
» mindre arbetsför hustru	»	1: 35
» » » » och ett barn	»	1: 75
» » » » och två eller flera barn	»	2: 20
» ett barn, om fadern är änpling eller fränskild	»	1: 35
» två eller flera barn, om fadern är änpling eller fränskild	»	1: 75

Till arbetsför hustru utan barn utgår intet understöd. Utom äktenskap födda barn äro berättigade till understöd i likhet med inom äktenskap födda.

Någon dyrortsgruppering förekommer icke. Därest behov av understöd anses föreligga, utgår understödet med ovan angivna belopp. Reduktion i beloppen kan förekomma endast då den värnpliktige på grund av avtal eller genom lagakraftvunnet utslag är förpliktad till anförvant utgiva mindre belopp än vad som skolat utgå i understöd enligt förordningen; i dylikt fall utbetalas nämligen i understöd endast det avtalade eller domfästa beloppet.

Understöd utgår av statsmedel. Enligt 3 § är emellertid den värnpliktige själv skyldig att såsom bidrag till understödet avstå en femtedel av vad han för den tid understöd utgår äger uppbära såsom penningbidrag. Denna andel innehålles av vederbörande chef. Därest innehållande ej kunnat ske, minskas understödet i motsvarande grad.

Tillämpningsföreskrifter till familjeunderstödsförordningen äro givna i kungörelsen den 19 juni 1931 (nr 259) angående tillämpning av förordningen den 12 juni 1931 (nr 257) om understöd i vissa fall åt värnpliktigs hustru och barn (familjeunderstöd). Enligt denna göres ansökan om understöd av den värnpliktige själv eller hans hustru eller av förmyndare eller barnavårdsman för hans barn. Beslut om understöd fattas av vederbörande länsstyrelse. Understödet utbetalas direkt till familjen genom den värnpliktiges chef eller befälhavare. Kostnaderna bestridas helt av statsmedel. För budgetåret 1939/40 anvisades för ändamålet 141,000 kronor (förslagsanslag).

Sociala försvarsberedskapskommitténs förslag.

Enligt Kungl. Maj:ts den 24 februari 1939 givna bemyndigande hava sakkunniga¹ — vilka antagit namnet sociala försvarsberedskapskommittén — den 25 i samma månad tillkallats för att inom departementet biträda med

¹ Landshövdingen i Malmöhus län A. N. Thomson, direktören A. T. N. Gabrielsson, docenten E. W. Håstad, ledamöterna av riksdagens andra kammare fru Elsa Johansson, J. A. L. Persson och N. I. Johansson samt byråinspektören i socialstyrelsen S. A. Skogh.

utredning angående vissa frågor rörande den sociala försvarsberedskapen samt avgiva det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Det uppdrag, som på ifrågavarande område givits kommittén, hänför sig huvudsakligen till frågorna om bidrag åt inkallade värnpliktigas familjer, om arbetslöshets-hjälpens anpassning efter förhållandena vid krigsutbrott eller mobilisering, om lön eller pension åt sjuka och invalider tillhörande krigsmakten samt om understöd åt efterlevande till dem, som avlida under tjänstgöring för försvaret. Slutligen må nämnas, att kommittén erhållit i uppdrag att utreda jämväl förefintliga understöds- och pensionsfrågor för luftskyddets del.

Sociala försvarsberedskapskommittén har den 4 september 1939 avgivit betänkande (del I) med förslag till familjebidragslag m. m.

Betänkandet innehåller förslag till lag om familjebidrag åt värnpliktiga under krigstjänstgöring m. m. (*familjebidragslag*) samt till förordning med närmare bestämmelser angående tillämpning av familjebidragslagen (*familjebidragsförordning*). Därjämte innefattar betänkandet förslag till lagar med vissa bestämmelser rörande utmätning, hyra och bostadsrätt samt avbetalningsköp. Kommitténs förslag såvitt rör sistnämnda lagar har överlämnats till justitiedepartementet. Rörande förslagens huvudpunkter i övrigt må här omnämnas följande.

Familjebidragslagen är avsedd att gälla för värnpliktiga, vilka inkallats till rikets försvar eller med hänsyn till dess säkerhet (enligt § 28 mom. 1 och § 36 mom. 2 värnpliktslagen) och å vilka krigsavlösningsreglementet helt eller delvis skall tillämpas; dock skulle Konungen äga föreskriva såväl undantag från denna huvudregel som utsträckning av lagens tillämpning till andra värnpliktiga. Det har förutsatts, att lagens bestämmelser som regel skulle komma att gälla för de värnpliktiga, som inkallas i anledning av mobilisering eller förstärkt försvarsberedskap.

För familjebidrag stadgar lagförslaget tre olika former: familjepenning, hyresbidrag och näringsbidrag. Därjämte regleras i visst hänseende rätten till sjukvård för värnpliktigs familjemedlemmar. Kretsen av de personer, för vilka familjebidrag kan utgå — den värnpliktiges familj i den föreslagna lagens mening — utgöres av:

- a) den värnpliktiges hustru samt barn och adoptivbarn under sexton år;
- b) den värnpliktiges föräldrar och adoptant, hans barn och adoptivbarn över sexton år, hustrus barn och adoptivbarn samt fränskild hustru, en var under förutsättning, att den värnpliktige är underhållsskyldig gentemot vederbörande och under tiden före inkallelsen i väsentlig mån bidragit till dennes underhåll; samt
- c) husföreståndarinna under förutsättning, att den värnpliktige sammanbor med barn under sexton år men ej med arbetsför hustru.

Familjepenningen, som avser att trygga de nödvändigaste levnadsbehoven, utgår efter gradering i tre ortsgrupper, därvid tillämpas den enligt lagen om folkpensioneringen verkställda indelningen. Förslaget upptager följande tariff:

1	2	3	4
Ortsgrupp	För hustru eller, där hustru ej finnes, annan familjemedlem över 16 år, som förestår den värnpliktiges hem	För annan familjemedlem över 16 år än som avses i kol. 2	För familjemedlem under 16 år
	kronor	kronor	kronor
I	1: 75	1: —	0: 70
II	2: —	1: 25	0: 80
III	2: 25	1: 50	0: 90

Av familjepenningen utgår för de ovan under a) nämnda familjemedlemmarna visst grundbelopp utan behovsprövning. Grundbeloppet utgör för hustru en krona och för varje barn eller adoptivbarn under sexton år 40 öre. Genom denna bestämmelse har kommittén — i enlighet med en i direktiven för kommittéarbetet uttalad tanke — sökt i viss mån giva familjebidraget karaktären av en familjelön. I huvudsak skall emellertid behovet vara avgörande för rätten till familjebidrag. Sålunda stadgas, att familjepenning, utöver grundbeloppet, utgår allenast i den mån behov därav skäligen kan antagas föreligga. Vid bestämmande av beloppets storlek skall hänsyn tagas till familjens samtliga inkomster utom den värnpliktiges krigslön. För familjemedlem, som tillhör den ovannämnda kategorien a), må ej fastställas högre belopp än det, varmed den värnpliktige under tiden före inkallelsen stadigvarande bidragit till den ifrågavarande familjemedlemmens underhåll. Familjepenning utgår icke till värnpliktig, som åtnjuter avlöning enligt civila eller (i egenskap av civil befattningshavare vid försvarsväsendet) militära avlöningsreglementet. För dessa statstjänstemän, vilka vid inkallelse få behålla viss del av lönen, skulle emellertid hyresbidrag kunna utgå.

Hyresbidraget utgår enligt förslaget helt efter behovsprövning. I den mån familjepenningen förslår till bekostandet av bostad utgår således intet hyresbidrag. Bidraget må endast avse beredande av bostad åt familjemedlemmar, med vilka den värnpliktige omedelbart före inkallelsen sammanbott. Hyresbidrag kan avse antingen hyra eller, om den värnpliktige äger bostaden eller innehar denna med bostadsrätt, kostnad för bestridande av ränta och amortering å lån för bostadens anskaffande eller för fullgörande av förpliktelser mot bostadsrättsföreningen. I förra fallet är bidraget begränsat till den vid inställelsen avtalade hyran, i senare fallet till det för bostaden beräknade hyresvärdet. Även värmekostnad må inräknas i hyran. Något visst maximum för hyresbidraget finnes ej angivet i lagförslaget. Vid behovsprövningen skall hänsyn tagas till familjens skäligen behov av bostad, till den värnpliktiges eller hans hustrus bundenhet av hyresavtal och andra åtaganden för bostadsbehovets tillgodoseende ävensom till familjens samtliga inkomster, utom den värnpliktiges krigslön. Såsom villkor för erhållande av hyresbidrag må, där så provas skäligt, föreskrivas, att viss del av bostaden skall utan ersättning upplåtas för krigsmaktens eller luftskyddets behov eller för annat allmänt ändamål. För att möjliggöra flyttning till billigare bostad stadgas, att hyresbidraget må avse även sådana kostnader, som äro förenade med ombyte av bostad.

Näringsbidraget avser enligt förslaget att bereda möjlighet för värnpliktiga, vilka driva näring eller rörelse — t. ex. lantbruk eller mindre hantverks- eller handelsrörelse — att i företaget anställa arbetskraft för verksamhetens upprätthållande. Bidraget utgår med högst så stort belopp, som är oundgängligt för näringens eller rörelsens upprätthållande, och må ej överstiga tvåhundra kronor i månaden. Är verksamhetens upprätthållande av särskild betydelse för det allmänna, må dock bidraget kunna utgöra högst trehundra kronor i månaden. Näringsbidrag må ej utgå med mindre det måste antagas, att bidraget är nödvändigt för näringens eller rörelsens fortsatta drivande, att förutsättningar i övrigt äro för handen för verksamhetens upprätthållande samt att näringens eller rörelsens fortsättande överensstämmer med allmänt intresse. Till förekommande av missbruk stadgar förslaget vissa inskränkningar i rätten att för bidraget anställa släktingar till den värnpliktige. Den som uppbär näringsbidrag äger ej åtnjuta annat familjebidrag än familjepeningens grundbelopp. Vid valet mellan de bidrag, som kunna utgå utöver nämnda grundbelopp, skall, om förutsättningar för beviljande av näringsbidrag äro för handen, denna form av bidrag äga företräde.

Såväl hyresbidrag som näringsbidrag föreslås skola undantagsvis kunna utgå även till värnpliktig, som icke har familj.

I fråga om användandet av de olika bidragsformerna föreslås vidare, att hyresbidrag ej skall utgå, där Konungen så förordnar — t. ex. vid inkallelse, som beräknas bliva kortvarig — samt att näringsbidrag utgår först efter det Konungen förordnat därom. Sistnämnda bidragsform förutsätter en icke alltför kortvarig inkallelse.

Enligt förslaget äger Konungen såsom villkor för erhållande av familjebidrag — utöver familjepenningens grundbelopp — föreskriva skyldighet för familjemedlemmarna att hos organ för den offentliga arbetsförmedlingen anmäla sig såsom arbetssökande samt antaga lämpligt arbete, i den mån sådant erbjudes (*arbetsförmedlingsplikt*). Arbetsförmedlingsplikt avser icke familjemedlem, som är oförmögen till arbete eller innehar arbete, varigenom han erhåller full sysselsättning. Såsom sådant arbete anses vård av minderåriga eller sjuka familjemedlemmar samt pågående utbildning, vilken icke skäligen bör avbrytas.

För *familjebidragens administrerande* förutsätter förslaget medverkan av kommunerna. Fastställandet och utbetalandet av bidragen skulle sålunda ske genom kristidsnämnd, där sådan tillsatts, eljest genom drätselkammare respektive kommunalnämnd, såvida ej länsstyrelsen för visst fall därtill förordnade annat kommunalt organ. Såsom överinstans till de lokala organen skulle länsstyrelserna fungera och såsom central inspektionsmyndighet har kommittén tänkt sig statens arbetskommission, vilket kristidsorgan borde tillsättas, då lagens bestämmelser trädde i tillämpning.

Såsom en följd av att beslutanderätten rörande bidragen anförtros åt kommunala organ har kommittén ansett nödigt föreslå ett visst *ekonomiskt medansvar för kommunerna*. Dessa skulle normalt bidraga med $\frac{1}{3}$ av kostnaden; dock att grundbeloppen skulle helt bestridas av statsmedel. Statsbidraget skulle kunna höjas, då särskilda skäl föranledde därtill, t. ex. svår skattebörd eller talrika bidragsfall.

I förslaget till *familjebidragsförordning* hava upptagits närmare föreskrifter beträffande vissa myndigheters åligganden med avseende å lagens tillämpning, ansökan om familjebidrag, bidragens utbetalande, kontroll av behovet av bidrag samt om statsbidrag och förskott m. m.

Departements-
chefen.

De författningar rörande familjebidrag åt värnpliktiga vid förstärkt försvarsberedskap eller mobilisering, som av sociala försvarsberedskapskommittén föreslagits såsom ersättning för 1914 års föräldrade bestämmelser i ämnet, innebära ett väsentligt avsteg från såväl sistnämnda bestämmelser som 1931 års för fredsförhållanden avsedda författningsföreskrifter. Icke minst kommer detta till synes därutinnan, att kommittén förutsatt medverkan av kommunerna såväl i ekonomiskt som i administrativt hänseende. Med hänsyn till kommittéförslagets nu angivna innebörd har jag ansett mig icke kunna taga standpunkt till detsamma, förrän samtliga de myndigheter, kommunala sammanslutningar m. fl., vilka beröras av de föreslagna bestämmelserna, fått taga del av förslaget och yttra sig över detsamma. Då å ena sidan en något så när rymlig remisstid måste medgivas och å andra sidan behovet av förbättrade familjeunderstöd måste snarast tillgodoses, har jag ansett det nödvändigt att till övervägande upptaga frågan om utfärdande av provisoriska bestämmelser i ämnet. Närmast till hands ligger därvid att bygga på de bestämmelser som innefattas i 1931 års författningar. Genom bibehållande av den redan be-

fintliga organisationen — vilken innebär, att ansökningarna om understöd prövas av länsstyrelserna och att understöden av vederbörande militära befälhavare utbetalas till de bidragsberättigade anhöriga — torde i allt fall vid nuvarande omfattning av inkallelserna större skyndsamhet vid ärendenas avgörande vinnas än genom tillskapandet av en ny organisation, som utan nödig förberedelse tid finge träda i funktion.

Vad till en början angår frågan, för vilka kategorier värnpliktiga särskilda bestämmelser äro erforderliga, må erinras därom, att enligt § 4 mom. 2 värnpliktslagen den, som vid tiden för inskrivningsskyldighetens inträdande har hustru eller barn, vilka för sitt uppehälle äro väsentligen beroende av hans arbete, helt frikallas från värnpliktens fullgörande under fredstid. I enahanda ordning frikallas under vissa förutsättningar värnpliktiga, vilka draga försorg om föräldrar, syskon m. fl. anhöriga. För det fall, att försörjningsplikten blir aktuell först efter inskrivningen har Kungl. Maj:t enligt § 16 mom. 5 värnpliktslagen i ömmande fall plägat meddela befrielse från värnpliktstjänstgöringens fullgörande i fredstid. Med hänsyn härtill torde — ehuru familjeunderstödsförordningens bestämmelser överhuvudtaget äro i behov av översyn — icke vara erforderligt att omedelbart upptaga frågan om ändrade bestämmelser om familjeunderstöd beträffande de familjeförsörjare, vilka under förstärkt försvarsberedskap fullgöra första tjänstgöring, tjänstgöring i en följd eller repetitionsövning. De värnpliktiga, vilka fullgöra beredskapsövning, hava avslutat sin normala värnpliktstjänstgöring och uppnått en ålder, då giftermålsfrekvensen är avsevärt större än för de förut nämnda kategorierna. Detta gäller i än högre grad dem, som inkallas enligt § 28 mom. 1 eller § 36 mom. 2 värnpliktslagen, och i all synnerhet landstormsmännen. Det torde vara ofrånkomligt, att familjeunderstöden för dessa, i extraordinär ordning inkallade värnpliktiga undergå en avsevärd förhöjning och att bestämmelserna även i andra hänseenden för dem göras något förmånligare än enligt 1931 års förordning.

I fråga om understödsbeloppens storlek må erinras, att enligt 1931 års förordning dessa som regel utgå enligt den i förordningen intagna skalan. Jämkning av beloppen förekommer sålunda endast för det fall, att den värnpliktige på grund av avtal eller enligt domstols utslag ålagts att utgiva ett mindre belopp än som i understödsskalan angives för vederbörande familjemedlem. Enbart höjning av de i skalan upptagna beloppen skulle därför med hänsyn till den skillnad i levnadskostnader, som förefinnes mellan olika orter — framför allt beträffande bostadskostnaderna — komma att verka ojämnt. Detta skulle kunna motverkas genom att en del av höjningen utginge i form av ett särskilt bostadsbidrag, graderat efter dyrtor. Dessa överväganden ha föranlett till att två bidragsskalor upprättats, en för familjeunderstöd i anslutning till 1931 års förordning och en för bostadsbidrag, graderad efter dyrtor. I den förra skalan ha beloppen å 1: 35 kronor, 1: 75 kronor och 2: 20 kronor ansetts kunna höjas till respektive 2: 25 kronor, 3: — kronor och 3: 50 kronor, dock med någon jämkning för mindre arbetsför hustru med eller utan barn. Med hänsyn till de svårigheter, som kunna tänkas föreligga att

erhålla lämpligt arbete, synes skäligen ett mindre familjeunderstöd böra utgå även till arbetsför hustru, som saknar barn. Beloppet härav synes böra sättas till en krona, motsvarande det av sociala försvarsberedskapskommittén föreslagna grundbeloppet för hustru.

Dyrortsgraderingen av bostadsbidraget torde för vinnande av största möjliga enkelhet kunna ske efter den enligt lagen om folkpensionering verkställda indelningen, vilken för övrigt av sociala försvarsberedskapskommittén föreslagits skola komma till användning beträffande familjepenning, varom stadgas i kommitténs lagförslag. Lämpliga belopp synas vara 0: 75 kronor i lägsta, 1: 15 kronor i mellersta och 1: 50 kronor i högsta dyrort, allt per dag, motsvarande en månadshyra av 22: 50 kronor, 34: 50 kronor respektive 45: — kronor. För att icke under ifrågavarande provisorium alltför mycket komplicera behovsprövningen, torde bostadsbidrag böra utgå i samtliga de fall, då familjeunderstöd beviljas, dock med den begränsningen, att sammanlagda beloppet av understödet och bostadsbidraget ej må överstiga vad den värnpliktige har att per dag utgiva, då underhållsskyldigheten är fastställd genom avtal eller domstols utslag. Någon undersökning av den värnpliktiges bostadsförhållanden skulle sålunda icke erfordras, utan bostadsbidrag skulle alltid utgå, då understödsberättigad familjemedlem finnes, dock med iakttagande av nyssnämnda reduktionsregel i förekommande fall.

Stadgandet i 3 § i 1931 års förordning, att värnpliktig själv skall bidraga till det hans hustru eller barn tillkommande understödet med en femtedel av penningbidraget, saknar motsvarighet i sociala försvarsberedskapskommitténs förslag. Kommittén har — med erkännande av det värde en dylik bestämelse kan äga för inskräpande av den värnpliktiges ansvar för de anhöriga — i anseende dels till beloppets ringa betydelse såsom täckning för familjebidraget och dels till det onödigt komplicerade förfarandet funnit skäl ej föreligga att överflytta ett stadgande av motsvarande innehåll till den av kommittén föreslagna lagen. Samma skäl kunna åberopas för att utelämna stadgandet i förevarande, för förstärkt försvarsberedskap avsedda bestämmelser. Ehuru stadgandet enligt sin ordalydelse och i överensstämmelse med krigsavlöningsreglementets grunder ej gäller, då de värnpliktiga i stället för penningbidrag erhålla terminslön enligt nämnda reglemente, torde dock för tydlighetens skull böra utsägas, att stadgandet ej skall gälla beträffande de värnpliktiga, om vilka här är fråga.

Inledningsvis har berörts, hurusom 1931 års förordning såsom villkor för erhållande av understöd uppställer, att det skall vara uppenbart, att behovet icke föranledes av värnpliktstjänstgöringen. Sociala försvarsberedskapskommittén, som i enlighet med vad förut framhållits i viss mån betraktar familjebidraget såsom en den värnpliktige tillkommande löneförmån, har icke upptagit något motsvarande stadgande i sitt förslag. Med hänsyn härtill och jämväl till det förhållandet, att stadgandets tillämpning mången gång torde framstå såsom obilligt, har jag ansett, att stadgandet icke bör gälla beträffande den personal, som här avses.

Bestämmelser av det innehåll, som i det föregående angivits, torde lämp-

ligast böra utfärdas i form av en kungörelse angående tillämpning vid förstärkt försvarsberedskap och mobilisering av bestämmelserna i 1931 års förordning. I en dylik kungörelse torde även böra angivas de jämkningar i 1931 års tillämpningskungörelse, som erfordras. Sålunda torde, med hänsyn till att tjänstgöringstiden ej är på förhand bestämd, föreskrift böra meddelas därom, att bidragsbelopp skola utbetalas månadsvis i efterskott. Stadgandet i 8 § tillämpningskungörelsen, vilket har avseende å det fall, att avdrag å penningbidraget skall ske, bör givetvis ej vinna tillämpning. Då tvekan kan råda, efter vilka normer behovsprövningen bör ske, torde i förtydligande syfte böra stadgas, att hänsyn endast skall tagas till den värnpliktiges, hans hustrus och hans barns under 16 år inkomster under den tid tjänstgöringen pågår. I övrigt torde det böra ankomma på vederbörande centrala förvaltningsmyndighet att utfärda de särskilda föreskrifter, som må erfordras för tillämpning av förevarande bestämmelser.

I enlighet med vad sålunda anförts har inom försvarsdepartementet upprättats förslag till kungörelse i ämnet. Med hänsyn till angelägenheten av att de nya bestämmelserna snarast möjligt skola kunna tillämpas i fråga om de värnpliktiga, som inkallats i anledning av den förstärkta försvarsberedskapen, anser jag, att kungörelsen ifråga bör av Kungl. Maj:t utfärdas att omedelbart träda i kraft. Samtidigt bör proposition avlätas till riksdagen med hemställan, att riksdagen måtte för sin del godkänna författningen.

Föredraganden hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte

dels besluta att härvid fogade kungörelse om tillämpning vid förstärkt försvarsberedskap och mobilisering av förordningen den 12 juni 1931 (nr 257) om understöd i vissa fall åt värnpliktigs hustru och barn (familjeunderstöd), m. m. skall utfärdas,

dels ock föreslå riksdagen att för sin del godkänna nämnda kungörelse.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att omförmälda kungörelse skall utfärdas och att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Lars Wikland.
